

Asia: VN/8915/2024

## **Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?**

-

#### **1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?**

Asiantuntijan harkintavallan lisääminen palveluprosessissa kannatettavaa asiakkaiden yksilöllisten vaihtelevien tilanteiden huomioimiseksi.

#### **2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?**

Tulee pyrkiä asiakkuuden aloittamiseen mahdollisimman nopeasti työnhakijaksi ilmoittautumisen jälkeen ja turvata myös asiakkaan oikeus saada työttömyysturvalausunto maksajalle mahdollisimman pian. Määräajan pidentäminen on kuitenkin kannatettava muutos. Määräajan pidentäminen mahdollistaa paremmin alkuhaastattelun järjestämisen määräajan puitteissa, koska ajan järjestäminen asiakkaalle viiden päivän kuluessa ei aina ole mahdollista. Muutos mahdollistaa laadukkaamman alkuhaastattelun pitämisen. Palvelutarpeen arvioimiseksi laadukkaasti myös ensimmäisen tapaamisen järjestämistä kasvotusten tulisi korostaa. Lakiesityksessä on esitetty poistettavaksi vaihtoehto, että asiakkaalle järjestettäisiin ensin täydentävä työnhakukeskustelu ja alkuhaastattelu vasta sen jälkeen. Tällaiselle joustolle on tarvetta myös jatkossa.

#### **3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?**

On tarkoituksenmukaista mukauttaa täydentävien työnhakukeskustelujen määrä asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Näin pystytään käyttämään enemmän aikaa niihin asiakkaisiin, jotka hyötyisivät enemmän täydentävistä työnhakukeskusteluista ja varmistaa, että asiakas ohjautuu omaan tilanteeseensa sopivien palveluiden piiriin. Mikäli asiakas on oikeissa palveluissa, on tarkoituksenmukaista käyttää harkintaa ja olla käymättä tarpeettomasti täydentäviä työnhakukeskusteluja. Keskusteluissa tulee kuulla myös asiakkaan omaa näkemystä tilanteestaan.

#### **4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?**

Muistutuskäytäntö ja nykyinen toistuvuusedellytys on malliltaan raskas ja on aiheuttanut lisätyötä laiminlyöntien seuraamisessa ja asiakkaan tavoittelussa, osittain myös puutteellisesta automaatiosta johtuen. Mikäli muistutuksista luovutaan kokonaan, tulee varmistaa Työmarkkinatorilla olevan työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia kuvaavan sisällön kattavuus sekä varmistua asiakkaan tiedoksisaannista. Laissa tulisi lisäksi huomioida, että eri alueilla on erilaisia käytäntöjä ajanvarausten sopimisessa.

Asiakasta tulisi velvoittaa enemmän pitämään huolta sovittujen asioiden hoitamisesta, kuten muissakin julkisissa palveluissa. Mahdollisesti luovuttaessa nykyisestä muistutuskäytännöstä tulee varmistua asiakkaan tiedonsaannista huolellisesti sekä pyrkiä jättämään joihinkin tilanteisiin harkintaa työnhaun suorassa katkeamisessa asiakkaan kokonaistilanne huomioiden. Todennäköisesti muutos lisäisi työnhaun katkeamisia ja uudelleenkäynnistämisen tarvetta sekä näistä johtuvaa asiointia.

#### **5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?**

Sisällön määrittely on yleisesti tarpeellista, jotta ainakin tietyt asiat tulevat suunnitelmaan kirjatuksi, esim. työnhakuvelvollisuus. Työntekijöiden tehtävänä on antaa neuvoja, ohjeita ja tukea asiakkaalle ja rohkaista häntä myös itse pohtimaan suunnitelmansa sisältöä. Tällöin suunnitelmien sisällöt voivat olla erilaisia asiakkaan palvelutarve ja tilanne huomioon ottaen, joten lakitasoisen määrittelyn tarvetta tuleekin harkita tarkoin.

#### **6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?**

Asiakastapaamisten sisältöjen tarkka määrittely laissa ei ole tarkoituksenmukaista.

##### **1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?**

Osa-aikatyössä olevien työnhakuvelvollisuuden laajentaminen on syytä harkita tarkkaan, sillä tietyillä aloilla osa-aikatyö on yleisin työaikaamuoto. Yleisesti ottaen työnhakuvelvollisuudella ei välttämättä saavuteta haluttua työllisyystavoitetta, eikä paranneta työmarkkinoiden toimivuutta, vaan tarvitaan yksilöllistä ohjausta ja tukea työnhakuun sekä osuvia työnvälitystoimia.

Kuitenkin tämän esityksessä olevan kirjauksen toteutuminen on toivottavaa:

Jotta palveluiden tarjoamista osa-aikatyötä tekeville voitaisiin lisätä tarkoituksenmukaisesti tai työnhakuvelvollisuutta lisätä nykyisestä, lainsäädännön lisäksi myös tietojärjestelmiä olisi kehitettävä siten, että työvoimaviranomaisella olisi käytettävissään nykyistä paremmat tiedot esimerkiksi osa-aikaista työtä tekevän henkilön työajasta.

## **2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?**

Mikäli osa-aikatyössä oleville työnhakijoille asetetaan työnhakuvelvollisuus pääsäännön mukaisesti, tulisi alentamisen perusteissa huomioida myös työnhakijan työtunnit. Tiettyjen erityisasiakasryhmien kohdalla tulisi miettiä miten saavat riittävästi tukea. Tässä tulisi huomioida asiakaslähtöisyys ja asiakkaan yksilöllinen tilanne sekä alueelliset erot.

## **3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?**

Työnhakuvelvollisuuden sääntelyssä tarvitaan yksinkertaistamista ja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioimista nykyistä enemmän.

## **4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?**

Lakiesityksen mukaan osa-aikatyössä oleville tulisi täysi työnhakuvelvollisuus. Asiassa tulisi huomioida myös alueellinen ja alakohtainen työmarkkinatilanne sekä osatyökykyisten tilanne.

### **1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?**

Työtarjousten velvoittavuus heti työttömyyden alussa on kannatettavaa, sillä työnvälitys on työvoimaviranomaisen ydintehtävä. Työtarjouksia tehtäessä on tärkeää perehtyä työnhakijan osaamiseen ja työkykyyn.

### **2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?**

Todennäköisesti tukee ja tuo työkalun asiantuntijalle työnvälityksen osalta. Työtarjouksia tulee tehdä riittävästi ja niitä tehdessä tulee huomioida työnhakijan aikaisempi työkokemus, koulutus ja työkyky. Mahdollisimman nopea työllistyminen on tavoitteena myös monialaisen tuen asiakkailta. Heillä olemassa olevan työ- ja toimintakyvyn huomioiminen on kuitenkin tärkeää.

### **3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?**

-

### **1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?**

Jos työnhakija ei määräpäivään mennessä julkaise työnhakuprofiilia, tämä tulisi uutena lakisääteisenä tehtävänä työvoimaviranomaiselle. Tähän on arvioitu kuluvan noin 10 minuuttia. Käytännössä on todennäköistä, että tähän tulee kulumaan enemmän aikaa. Ei myöskään ole tarkoituksenmukaista antaa työnhakijalle mahdollisuutta jättää velvoittavia tehtäviä tekemättä ja näin lisätä työvoimaviranomaisen tehtäviä. Työnhakuprofiilin julkaisematta jättämisestä voisi velvoittavuutensa vuoksi tulla esim. laiminlyöntimerkintä. Tulee varmistaa, että asiakkaalla riittävä osaaminen ja tuki digitaalisten palveluiden käyttöön, mutta lähtökohtana tulee olla, että asiakas laatii ja julkaisee profiilin itse.

**2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?**

Työnhakuprofiilien merkitystä sekä työnhakijoille että työnantajille pitää korostaa aiempaa enemmän. Valtakunnallinen ja laajasti hyväksytty palvelualusta toisi merkittäviä hyötyjä sekä työnhakijoille että työnantajille.

**3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?**

-

**4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?**

Valtakunnallinen ja laajasti hyväksytty palvelualusta toisi merkittäviä hyötyjä sekä työnhakijoille että työnantajille. Palvelualustaa käyttäisivät työnhakijat, työnantajat (myös vuokratyö), oppilaitokset ja yhdistykset.

**1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.**

Lähtökohtaisesti nähdään hyvänä, että esityksessä huomioidaan nuorten erilaiset elämäntilanteet ja muutkin, kuin tutkintotavoitteiset koulutukset. Velvollisuuteen hakea koulutukseen tähtäävät muutokset voivat vähentää nuorten työnhakija-asiakkaiden toimeentulotukikuluja ja vähentää nuorten syrjäytymisriskiä. Muutkin, kuin tutkintoon suoraan johtavat opinnot voivat edistää työllistymistä, mahdollisen myöhemmän tutkinnon suorittamista ja ehkäistä syrjäytymistä. Toisaalta muutos mahdollistaisi sen, että osalla nuorista työnhakijoista valmistuminen ammatilliseen tutkintoon pitkittyy, joka voi tietyillä aloilla vaikuttaa työllistymismahdollisuuksiin. Pohdittavaksi jää, voisiko myös työllistymistä tukeva palvelu tilannekohtaisesti viedä tilannetta yksilöllisesti eteenpäin. Nuorilla on jo nyt monia toimivia palveluja jokaisessa kunnassa ja niiden säilyttäminen ja kehittäminen kannatettavaa.

Lakimuutos saattaa tarkoittaa myös tarvetta lisätä työvoimaviranomaisen neuvontaa ja velvollisuuteen hakea koulutukseen selvittelyn tarvetta. Esityksessä korostetaan yksilöllisen sopimisen mahdollisuutta, silloin kun siihen on syytä nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet, kielitaito, erityinen suuntaaminen muihin opintoihin tai muu vastaava. Neuvontaan, ohjaukseen ja yksilölliseen selvittelyyn tarvitaan tällöin myös osaava ja riittävä henkilöresurssi. Esitetty täydennys 2 luvun 15 § 2 momentiksi säädetystä ajasta poikkeamisesta ennen työnhakijaksi rekisteröitymistä koskevalta ajalta on hyvä ja antaa joustonvaraa.

**2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?**

Hallinnollisen työn lisääminen ja työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän toimeenpanoon liittyvä monimutkaistaminen ei ole kannatettavaa asiakkaiden oikeusturvan eikä työvoimaviranomaisten työn näkökulmasta. Yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen tukevat asiakkaiden työllistymistä parhaiten.

**3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?**

Hallituksen esitys todennäköisesti lisää työttömyysturvaseuraamusten määrää, joka suurella todennäköisyydellä vähentää työttömyysturvamenoja, mutta voi kasvattaa painetta muissa etuuksissa.

**1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?**

Vaikutukset todennäköisesti vähäisiä. Taloudellisten suhdanteiden vaikutus ja alueelliset erot vaikuttavat enemmän.

**2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?**

Vähemmän sääntelyä ja päällekkäistä työtä (työvoimaviranomaiset ja maksajat) sekä enemmän yksilöllistä neuvontaa, ohjausta ja tukea asiakkaille.

**3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?**

-

**Muuta lausuttavaa?**

On tärkeää, että ennen mahdollisia rahoitusvaikutuksia kerätään tietoa tosiasiallisista vaikutuksista.

Niemelä Teemu

Rauman kaupunki - Rauman kaupungin ja Etelä-Satakunnan työllisyysalueen kuntien (Rauma, Eura, Eurajoki, Huittinen, Säkyä) yhteinen lausunto.